

Кібербезпека та правозастосування

УДК 327.88:070(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18552791>

**Засоби посилення інформаційної безпеки України шляхом створення нових
креативних комунікаційних форматів: проєкт «Антидеза»**

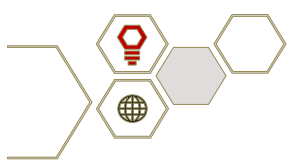
Петрів Тарас Іванович,

к.філол.наук., доцент,

Науково – навчальний інститут журналістики Київського національного
університету імені Тараса Шевченка, м. Київ,
Україна, <https://orcid.org/0009-0003-3272-6658>

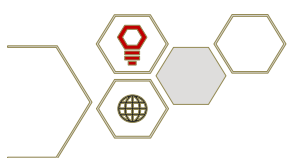
Прийнято: 06.11.2025 | Опубліковано: 28.11.2025

Анотація. Стаття спрямована на подолання наукової прогалини у дослідженнях інформаційної безпеки, де креативні комунікаційні формати здебільшого розглядаються як допоміжні медіаосвітні інструменти, а не як самостійний механізм когнітивного захисту. Метою дослідження є теоретико-прикладне обґрунтування їх ролі як структурного елементу системи інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій в умовах повномасштабної війни і системного застосування дезінформації. Методологія поєднує системний, структурно-функціональний, інституційний та комунікаційний підходи. Використано якісний аналіз медіаконтенту, порівняльне узагальнення проєктних практик і інтерпретацію діалогічних форматів як інструментів когнітивного впливу. Аналітична рамка дослідження зосереджена на взаємозв'язку між

формою подання інформації, механізмами сприйняття та формуванням стійкості до маніпуляцій. Доведено, що креативні комунікаційні формати виконують не лише інформативну, а й превентивну функцію, формуючи у аудиторії внутрішні механізми критичної верифікації інформації. Вони забезпечують перехід від реактивної логіки спростування фейків до проактивного моделювання когнітивних «фільтрів», що знижують сприйнятливість до маніпулятивних наративів. На прикладі проєктних практик діалогічного та дискусійного типу встановлено їх здатність поєднувати журналістські стандарти, експертну аналітику й просвітницькі наративи, підвищуючи рівень довіри, контекстуалізації та рефлексивного медіаспоживання. Уперше запропоновано інтерпретацію креативних комунікаційних форматів як інструментів превентивного когнітивного впливу у структурі інформаційної безпеки. Розроблено аналітичну рамку, що дозволяє розглядати їх як складову архітектури стратегічних комунікацій, а не лише просвітницькі медіапрактики. Інтеграція креативних форматів у систему інформаційної безпеки сприяє формуванню довготривалої інформаційної стійкості суспільства. Подальші дослідження мають бути зосереджені на емпіричному вимірюванні їх ефективності та розробленні індикаторів когнітивного впливу.

Ключові слова: інформаційна безпека, дезінформація, креативні комунікаційні формати, стратегічні комунікації, когнітивна стійкість, проєкт «Антидеза», медіаграмотність.

Means of strengthening Ukraine's information security through the creation of new creative communication formats: the «Antithesis» project

Taras Petriv,

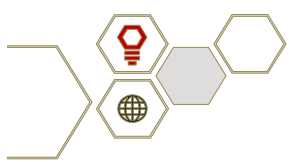
Ph.D. in Philology, Associate Professor

Scientific and Educational Institute of Journalism

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0003-3272-6658>

Abstract. The article addresses a research gap in information security studies, where creative communication formats are typically treated as auxiliary media literacy tools rather than independent mechanisms of cognitive protection. The study aims to provide a theoretical and applied justification of their role as a structural component of national information security and strategic communications under conditions of full-scale war and systemic disinformation campaigns. The methodological framework integrates systemic, structural-functional, institutional, and communication approaches. Qualitative media content analysis, comparative generalization of project-based practices, and analytical interpretation of dialogical formats as instruments of cognitive influence are employed. The study focuses on the relationship between communicative form, audience perception mechanisms, and resilience to manipulative narratives. The findings demonstrate that creative communication formats perform both informative and preventive functions. They enable a shift from reactive fact-checking models to proactive construction of cognitive «filters» that reduce susceptibility to manipulation. Case analysis of dialogical and discussion-based practices shows their capacity to combine journalistic standards, expert analysis, and educational narratives, fostering contextual understanding, trust in credible sources, and reflective media consumption. The study proposes a novel conceptualization of creative communication

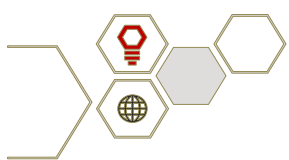

formats as preventive cognitive tools within information security architecture. It develops an analytical framework positioning such formats as elements of strategic communications systems rather than solely educational media practices. Integrating creative communication formats into information security policy contributes to sustainable societal resilience. Further research should focus on empirical measurement of their effectiveness and development of indicators for assessing cognitive impact.

Keywords: information security, disinformation, creative communication formats, strategic communications, cognitive resilience, *Antydeza* project, media literacy.

Постановка проблеми. Повномасштабна агресія проти України продемонструвала, що інформаційна сфера перетворилася на самостійний простір конфлікту, де дезінформаційні практики, маніпулятивні наративні конструкції та інформаційно-психологічні впливи функціонують як системні інструменти протиборства. Метою таких впливів є не лише спотворення фактологічної реальності, а й ерозія суспільної довіри, розмивання колективних ідентифікацій, підрив інституційної легітимності та послаблення соціальної згуртованості [4; 12; 19]. У цьому контексті інформаційна безпека набуває комплексного характеру й охоплює технологічний, комунікаційний, когнітивний і соціокультурний виміри [1; 7].

Традиційні механізми реагування на дезінформацію - фактчекінг, офіційні спростування, регуляторні інструменти - залишаються необхідними, однак у цифровому середовищі їх ефективність поступово знижується. Причиною цього є висока швидкість поширення контенту, алгоритмічна фільтрація інформації та сегментація аудиторій, що формують нові моделі медіаспоживання [2; 3; 13]. За таких умов реактивні практики поступаються місцем потребі в проактивних

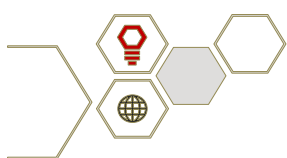
комунікаційних стратегіях, орієнтованих на випереджувальний вплив і формування стійкості до маніпулятивних повідомлень [5; 8].

Сучасний медіаландшафт дедалі більше визначається візуалізованими, емоційно насиченими й інтерактивними формами подачі інформації, які суттєво впливають на когнітивні механізми її сприйняття [7; 11; 20]. Це актуалізує пошук інноваційних комунікаційних рішень таких як проєкт «Антидеза», здатних поєднати аналітичність, просвітницьку спрямованість і доступність викладу [6; 8]. Їхня роль полягає не лише у спростуванні фейкових повідомлень, а у створенні довготривалих когнітивних механізмів захисту, розвитку медіаграмотності та навичок критичного аналізу інформації [5; 8; 15].

Водночас у науковому дискурсі питання інтеграції креативних медіаінструментів у систему інформаційної безпеки залишається фрагментарно дослідженим. Недостатньо визначено їхню специфіку впливу на аудиторії та моделі включення у структуру стратегічних комунікацій. Саме тому актуалізується завдання дослідження потенціалу нових креативних форматів як засобів посилення інформаційної стійкості суспільства та елементів національної інформаційної безпеки, що зумовлює звернення до аналізу сучасних проєктних практик, зокрема ініціатив на кшталт «Антитеза» [18; 19]. Постає дослідницьке питання чи можна креативні комунікаційні формати використовувати як приклад важливих інновацій та чи слід розглядати як складову архітектури стратегічних комунікацій і системи інформаційної безпеки держави

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Сучасні дослідницькі підходи у сфері протидії дезінформації демонструють поступовий відхід від вузького зосередження на інструментах фактчекінгу до ширших міжсекторальних моделей, що поєднують моніторинг інформаційного середовища, освітні інтервенції та механізми стратегічних

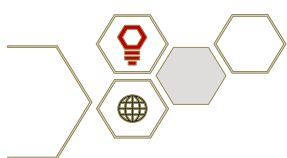
комунікацій. Узагальнення практик медіапроектів засвідчує різноманіття форм - від оперативних платформ перевірки фактів до просвітницьких медіакампаній - однак водночас виявляє відсутність уніфікованих критеріїв оцінювання їхнього впливу. Водночас навіть ґрунтовні публікації недостатньо охоплюють міжсекторальні партнерства[8; 13]. .

Емпіричні роботи, присвячені діяльності фактчекінгових ініціатив, підкреслюють їх значення для документування неправдивих повідомлень, проте відзначають обмеженість охоплення неполітизованих аудиторій [3; 13]. Дослідження взаємодії фактчекерів із користувачами інформації свідчать про потребу в комунікаційних форматах, здатних формувати довгострокові навички медіаграмотності через інтерактивні та креативні інструменти [6; 8; 11].

Аналітичні матеріали державного й громадського секторів фіксують ускладнення характеру загроз: скоординовані інформаційні кампанії дедалі частіше поєднуються з кіберактивністю та мережевими формами поширення маніпулятивного контенту [10; 14]. Це посилює актуальність синхронізації оперативних контрзаходів із превентивними комунікаційними стратегіями [1; 4].

Разом із тим, наукові публікації окреслюють низку невирішених питань: відсутність стандартизованих індикаторів вимірювання впливу креативних форматів, недостатню інституційну інтеграцію проєктних ініціатив у державні стратегії та складність масштабування успішних локальних практик [4; 8; 13]. У зв'язку з цим зростає потреба у методологічних підходах, що поєднують контент-аналіз, експериментальні моделі та кількісні вимірювання змін у когнітивних і поведінкових характеристиках аудиторії [11; 17; 20].

Саме в цій площині відкривається дослідницька перспектива аналізу проєктів типу «Антитеза», які дозволяють розглядати креативні комунікаційні

формати не лише як просвітницький інструмент, а як механізм формування інформаційної стійкості [18].

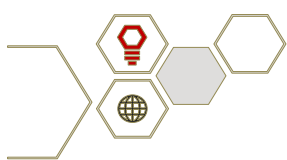
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Попри зростання кількості досліджень, присвячених протидії дезінформації, наявний науковий доробок зосереджується переважно на описі загроз, класифікації маніпулятивних наративів та аналізі діяльності фактчекінгових ініціатив. Значно рідше об'єктом системного вивчення стають комунікаційні формати як самостійний інструмент впливу на когнітивні процеси аудиторії. У більшості робіт креативні підходи розглядаються фрагментарно - як допоміжний елемент медіаосвітніх програм або як ілюстративний компонент інформаційних кампаній, без концептуального осмислення їх ролі у структурі інформаційної безпеки [5; 8].

Залишається недостатньо дослідженим питання взаємозв'язку між формою подання інформації та формуванням когнітивної стійкості аудиторії. Відсутні узгоджені критерії оцінювання того, як саме інтерактивність, креативність та мультимедійність сприяють зміцненню інформаційної стійкості.

Окремою прогалиною є брак досліджень, що інтегрують проєктні медіаініціативи у контекст стратегічних комунікацій держави. Більшість практичних ініціатив функціонують у форматі громадянських або освітніх проєктів і розглядаються як частина медіаактивізму, тоді як їхній потенціал як елементу національної системи інформаційної безпеки залишається концептуально не окресленим. Питання інституційної взаємодії між незалежними медіапроєктами, експертним середовищем та державними структурами також не отримало достатнього наукового осмислення [4].

Таким чином, невирішеними залишаються питання нових практик, концептуалізації креативних комунікаційних форматів як інструментів

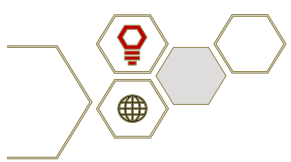
інформаційної безпеки, визначення механізмів їх когнітивного впливу, інтеграції проєктних методик у систему стратегічних комунікацій та розроблення надійних індикаторів оцінювання їх ефективності. Саме ці аспекти становлять наукову нішу, у межах якої доцільним є аналіз проєкту «Антидеза» як прикладної моделі інноваційних комунікацій у сфері протидії дезінформації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою статті є теоретико-прикладне обґрунтування ролі нових креативних комунікаційних форматів як інструментів посилення інформаційної безпеки держави в умовах гібридних інформаційних впливів, а також визначення їх потенціалу у формуванні інформаційної стійкості суспільства на прикладі проєктної моделі «Антидеза».

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких дослідницьких завдань:

1. Уточнити змістове поле понять «креативні комунікаційні формати» та «інформаційна стійкість» у контексті сучасних безпекових викликів і трансформацій медіасередовища.
2. Визначити функціональні характеристики креативних форматів як інструментів когнітивного впливу та профілактики дезінформаційних впливів.
3. Проаналізувати взаємозв’язок між формою подання медіаконтенту та розвитком медіаграмотності, критичного мислення й здатності аудиторії до розпізнавання маніпулятивних наративів.
4. Дослідити проєкт «Антидеза» як приклад міжсекторальної кооперації, інтеграції журналістських стандартів, експертного аналізу та просвітницьких підходів у креативному комунікаційному форматі.
5. Оцінити можливості включення подібних проєктних практик у систему стратегічних комунікацій і національної інформаційної безпеки.

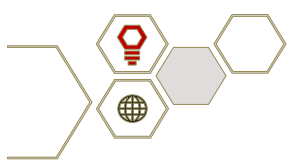
6. Запропонувати підходи до вимірювання ефективності креативних комунікаційних форматів з огляду на їхній вплив на когнітивну та інформаційну стійкість аудиторії.

Таким чином, стаття орієнтована не лише на опис інноваційних медіапрактик, а й на формування аналітичної рамки, що дозволяє розглядати креативні комунікаційні формати як системний елемент архітектури інформаційної безпеки держави.

Методологія дослідження

Методологічна конструкція статті сформована з урахуванням міждисциплінарного характеру проблематики інформаційної безпеки, що поєднує комунікаційні, соціокогнітивні та безпекові виміри. Дослідження ґрунтується на поєднанні загальнонаукових і спеціальних методологічних підходів, які забезпечують цілісний аналіз ролі креативних комунікаційних форматів у протидії дезінформації.

Базовим є системний підхід, що дозволяє розглядати інформаційну безпеку не як сукупність ізольованих заходів, а як інтегровану структуру, у межах якої медіапрактики, стратегічні комунікації, когнітивні процеси аудиторії та інституційні механізми взаємодіють як взаємозалежні елементи. Це дає можливість визначити місце креативних комунікаційних форматів у загальній архітектурі інформаційної стійкості [2; 7]. Структурно-функціональний підхід використано для аналізу внутрішньої організації креативних форматів, їхніх комунікаційних характеристик і функцій. У межах цього підходу увага зосереджується на тому, як поєднання наративності, візуалізації, інтерактивності та експертного коментаря впливає на сприйняття інформації й знижує вразливість аудиторії до маніпулятивних впливів.

Інституційний підхід застосовано для дослідження взаємодії між медіапроектами, експертним середовищем і структурами стратегічних комунікацій. Це дозволяє розглядати проект «Антитеза» не лише як окрему медіаініціативу, а як потенційний елемент ширшої системи забезпечення інформаційної безпеки.

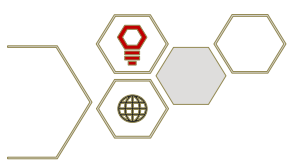
Комунікаційний підхід забезпечує аналіз специфіки передачі змісту, моделей аудиторної взаємодії та механізмів формування довіри до джерела інформації. У цьому контексті креативні формати інтерпретуються як інструменти не лише інформування, а й формування інтерпретаційних рамок і когнітивних установок [4; 7].

Емпіричну основу дослідження становлять елементи якісного аналізу медіаконтенту проекту «Антидеза», зокрема вивчення тематичних домінант, наративних стратегій, візуально-композиційних рішень і способів залучення аудиторії. Також застосовано аналітичне узагальнення практичних кейсів використання креативних форматів у протидії дезінформації.

Застосована методологія дозволяє поєднати теоретичне осмислення проблеми з аналізом прикладної медіапрактики, що забезпечує наукову валідність висновків щодо ролі креативних комунікаційних форматів у зміцненні інформаційної безпеки та суспільної стійкості.

Виклад основного матеріалу дослідження

Проектні практики Фондації Суспільність демонструють, що в умовах тривалої війни формат відкритих розмов, зокрема української молоді, із провідними інтелектуалами й експертами може виконувати одночасно кілька важливих функцій: документування складних подій, моделювання прикладних інтерпретацій і формування навичок рефлексивного споживання інформації серед аудиторії. Серія численних заходів «Антидези» подається як «розмови про

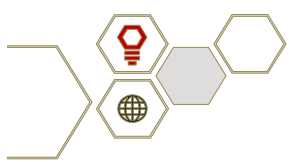

важливе в укритті» - формат, який знижує дистанцію між експертним знанням і широкою аудиторією, зберігаючи глибину аналітики та допускаючи інтерактивний зворотний зв'язок.

Комунікаційна логіка «Антидези» спирається на діалогічність і контекстуалізацію: замість механічного спростування окремих фейків вона працює з інтерпретацією причинно-наслідкових зв'язків, розкриттям пояснювальної рамки й демонстрацією складних контекстів (історичних, культурних, політичних). Такий підхід не лише інформує про факти, а й навчально вбудовує в аудиторію прийоми аналітики - тобто формує інструментарій для самостійного верифікування повідомлень.

Окремий щабель практики Фондації - «Вечори критичного мислення» - ілюструє, як проєктні ініціативи можуть цілеспрямовано працювати з молодіжною аудиторією й локальними громадами через міжсекторні партнерства. Досвід реалізації заходів у регіонах (наприклад, проєктні сесії у Миколаєві з участю Молодіжної Ради та MII-амбасадорів) свідчить про ефективність комбінованих форматів: публічні дискусії + навчальні модулі + місцеві комунікаційні партнери. Це дозволяє масштабувати просвітницький ефект і адаптувати меседжі до специфіки локальних аудиторій [8; 9; 10].

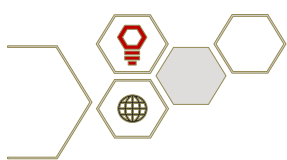
Аналітичні матеріали Фондації також підкреслюють важливість міжсекторальної співпраці: залучення академічного середовища, правозахисних організацій, міжнародних інституцій (наприклад, взаємодія з UNESCO у межах певних ініціатив) та неурядових партнерів сприяє підвищенню легітимності форматів і дає доступ до додаткових ресурсів і аудиторій. Така співпраця дозволяє транслювати просвітницькі продукти у формати, прийнятні для різних соціальних груп, і створює інституційні ланцюги підтримки для проєктів, що працюють на інформаційну стійкість.

Рубрика Дмитра Тузова на Radio NV («Антидеза/Антитеза») виступає прикладом того, як регулярні медіаефіри можуть поєднувати оперативний розбір дезінформаційних кейсів із педагогічними поясненнями. Практика Тузова демонструє, що короткі, чітко марковані рубрики з елементами пояснення того, «чому це фейк» і «як це працює», зменшують ризики повторного поширення оригінальної маніпуляції під час спростування. У матеріалах ведучого також наголошується на необхідності маркування спростувань і розроблення спеціальних форматів - це важливий операційний висновок для проєктування протидезінформаційних продуктів.

Отже, практичний кейс Фондація Суспільність (серії «Антитеза», «Вечори критичного мислення») і медіа-рубрика Дмитро Тузов на Radio NV утворюють репертуар успішних практик, які поєднують: (1) контекстуальну аналітику, (2) інтерактивний діалог із аудиторією, (3) орієнтацію на молодіжні аудиторії через локальні партнерства, (4) міжсекторальну кооперацію для підвищення легітимності та масштабування. Разом з тим, відсутність стандартизованих методів вимірювання впливу залишає відкритим питання про ефективність у довготерміновій перспективі - це логічно підводить до необхідності емпіричного верифікування подібних форматів у межах дослідження [8; 9; 10].

Інформаційна безпека в сучасних умовах функціонує як динамічна система, у межах якої загрози мають не лише технологічний, а й когнітивний характер. Дезінформація впливає передусім на механізми інтерпретації реальності, формуючи викривлені причинно-наслідкові зв'язки, емоційні реакції та поведінкові установки. У цьому контексті протидія інформаційним загрозам потребує інструментів, здатних працювати не тільки на рівні спростування окремих повідомлень, а й на рівні формування стійких моделей критичного сприйняття інформації.

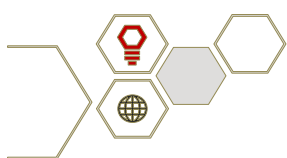

Креативні комунікаційні формати постають як відповідь на трансформацію медіаспоживання, для якого характерні кліпове мислення, візуальна домінанта та інтерактивність. Їхня ефективність зумовлюється поєднанням трьох ключових характеристик: доступності подачі, емоційної залученості та аналітичної насиченості. Такий синтез дозволяє зменшувати дистанцію між складним експертним знанням і масовою аудиторією, не спрощуючи зміст до рівня поверхової популяризації.

Однією з визначальних рис креативних форматів є їхня здатність формувати когнітивні “фільтри” - внутрішні механізми перевірки інформації, що поступово закріплюються у свідомості аудиторії. На відміну від реактивного спростування, яке працює з уже засвоєним фейком, такі формати діють превентивно: вони демонструють логіку маніпуляцій, пояснюють принципи створення дезінформаційних наративів і вчать розпізнавати типові риторичні прийоми. У результаті аудиторія отримує не лише окремі знання, а інструментарій самостійного аналізу.

Проект «Антидеза» у цьому дослідженні розглядається як приклад прикладної реалізації подібної моделі. Його комунікаційна архітектура поєднує журналістські стандарти достовірності, експертну інтерпретацію та просвітницький компонент, поданий у формі, адаптованій до цифрового медіасередовища. Використання наративної структури, візуальних елементів і інтерактивних форматів сприяє кращому засвоєнню складних тем та підвищує рівень довіри до поданого матеріалу.

Аналіз контенту свідчить, що ефективність подібних форматів визначається не лише тематикою, а й способом побудови комунікації. Важливу роль відіграють пояснювальні моделі, які демонструють логіку подій, а не лише їхні наслідки; поєднання фактологічної аргументації з емоційно нейтральним

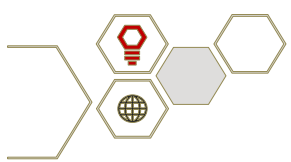
тоном; а також залучення аудиторії до процесу інтерпретації через запитання, порівняння та візуальні маркери. Такий підхід сприяє формуванню довготривалого ефекту - переходу від пасивного споживання до рефлексивного осмислення інформації.

З позицій інформаційної безпеки креативні формати виконують подвійну функцію: комунікативну й превентивну. З одного боку, вони поширюють перевірену інформацію в доступній формі, з іншого - знижують сприйнятливість аудиторії до майбутніх маніпуляцій. Саме цей профілактичний ефект дозволяє розглядати їх як складову інформаційної стійкості, що виходить за межі короткострокових інформаційних кампаній[5; 13, 18].

Таким чином, креативні комунікаційні формати можна інтерпретувати як інструмент довготривалого когнітивного захисту, який поєднує просвітницьку функцію з елементами стратегічних комунікацій. Їх інтеграція у систему інформаційної безпеки створює передумови для переходу від реагування на наслідки дезінформації до формування стійкого інформаційного середовища, здатного протистояти маніпулятивним впливам на рівні суспільної свідомості.

На відміну від традиційних форматів інформаційної комунікації, проєкт «Антитеза» використовує безпосередній діалог із провідними експертами, культурними діячами та фахівцями, що створює основу для контекстуалізації складних тем і формування критичного мислення у слухачів і глядачів. Такий підхід розширює звичну роль медіа як джерела фактів на користь інтерактивної платформи, що спонукає до усвідомленого аналізу змісту й критичного осмислення контексту подій.

Ці розмовні формати також спрямовані на адаптацію комунікацій до емоційного та когнітивного стану аудиторії в умовах тривалої кризи, що особливо важливо для зміцнення інформаційної стійкості. Вони поєднують

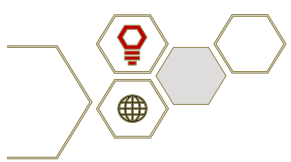
простоту подачі й глибину змісту: учасники діалогу обговорюють тему, діляться власними інтерпретаціями та досвідом, що, в свою чергу, мотивує аудиторію до самостійних роздумів і формування власних оцінок. Це є конкретним прикладом когнітивного впливу, що виходить за межі механічного прийняття інформації[11; 19]. .

Іншими словами, проєкт «Антидеза» реалізує ті самі завдання, які аналізуються в цій статті як креативні комунікаційні формати протидії дезінформації: він створює майданчик для дискурсу, де слухачем стає активний учасник інформаційного процесу, а не пасивний споживач повідомлень. Формат інтерв'ю та відкритого діалогу дозволяє не лише спростовувати маніпуляції, а й посилювати здатність аудиторії аналізувати змінну інформаційну реальність та формувати власні судження, що для інформаційної безпеки є важливим стратегічним результатом.

Нині доступні публікації проєкту не містять кількісних даних чи оцінок впливу, але вони чітко описують комунікаційну модель, що базується на інтерактивності, залученні експертного голосу та гнучкій адаптації до інформаційних потреб аудиторії. Це дає підстави розглядати «Антидезу» як приклад застосування креативних форматів не тільки в просвітницькій, але й виражено стратегічній комунікаційній ролі, спрямованій на зміцнення когнітивної та інформаційної стійкості суспільства.

Висновки

Проведений теоретико-прикладний аналіз дозволяє констатувати, що креативні комунікаційні формати набувають статусу самостійного інструменту забезпечення інформаційної безпеки в умовах гібридних загроз. Їхня специфіка полягає у здатності впливати не лише на інформованість аудиторії, а й на когнітивні механізми сприйняття, інтерпретації та оцінювання інформації. Це

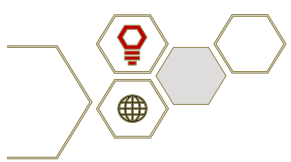

забезпечує перехід від реактивних моделей протидії дезінформації до превентивних, орієнтованих на формування довготривалої інформаційної стійкості.

Аналіз практик Фундація Суспільність, зокрема комплексу заходів «Антидеза» та «Вечори критичного мислення», засвідчує ефективність діалогічних і дискусійних форматів, які поєднують експертну аналітику, просвітницьку складову та інтерактивну взаємодію з аудиторією. Такі моделі комунікації сприяють глибшому розумінню складних суспільно-політичних процесів, знижують вразливість до маніпулятивних наративів і стимулюють розвиток критичного мислення. Важливим чинником їх результативності є орієнтація на молодіжні аудиторії та використання міжсекторальних партнерств, що дозволяє адаптувати зміст до різних соціальних груп і забезпечує масштабування просвітницького ефекту[2; 9;].

Досвід медійних форматів, зокрема аналітичних рубрик, що спеціалізуються на поясненні механізмів дезінформації, демонструє значення чіткої структурованості повідомлень, пояснювальної логіки та маркування маніпулятивного контенту. Поєднання оперативності, експертності та педагогічної спрямованості підвищує довіру аудиторії та формує практичні навички розпізнавання інформаційних загроз.

Водночас дослідження засвідчує наявність методологічної прогалини у сфері вимірювання ефективності креативних комунікаційних форматів. Більшість наявних ініціатив фіксують якісні результати - рівень залучення, інтерес аудиторії, експертну присутність - однак рідко використовують інструменти оцінювання змін у знаннях, установках і поведінкових моделях. Це вказує на потребу розроблення стандартизованих індикаторів впливу, що

дозволять перевести аналіз подібних проєктів із описової у верифіковану аналітичну площину.

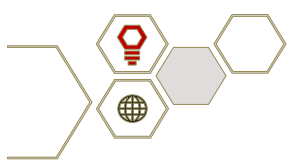
Отже, креативні комунікаційні формати слід розглядати як складову архітектури стратегічних комунікацій та системи інформаційної безпеки держави. Їх інтеграція у національні безпекові стратегії створює передумови для формування стійкого інформаційного середовища, здатного протистояти маніпулятивним впливам на рівні суспільної свідомості. Подальші дослідження доцільно спрямувати на емпіричне вимірювання ефективності таких форматів, розроблення моделей їх інституційної інтеграції та уточнення механізмів їх когнітивного впливу [7; 12].

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дослідження полягає у концептуалізації креативних комунікаційних форматів як системного елементу забезпечення інформаційної безпеки держави, що виходить за межі традиційного розуміння їх як допоміжного інструменту медіаосвіти або популяризації знань. У роботі вперше обґрунтовано підхід до розгляду таких форматів як механізму формування когнітивної стійкості аудиторії, спрямованого на попередження сприйняття маніпулятивних наративів, а не лише на їх подальше спростування.

Уточнено функціональні характеристики креативних комунікаційних форматів у контексті протидії дезінформації, зокрема їх здатність поєднувати аналітичну, просвітницьку та інтерактивну складові в єдиній комунікаційній моделі. Запропоновано інтерпретацію таких форматів як інструментів превентивного когнітивного впливу, що сприяють формуванню внутрішніх механізмів критичного оцінювання інформації.

Подальшого розвитку набуло розуміння про інтеграцію проєктних медіаініціатив у систему стратегічних комунікацій та національної

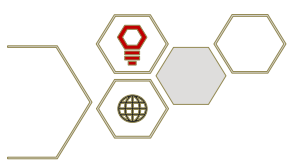
інформаційної безпеки. На прикладі проєктних практик діалогічного й дискусійного типу обґрунтовано їх потенціал як моделі взаємодії між експертним середовищем, громадянським сектором і медіапростором у межах забезпечення інформаційної стійкості суспільства.

Практичне значення одержаних результатів

Практична цінність дослідження в час повномасштабної війни полягає у можливості використання його положень для розроблення комунікаційних стратегій, спрямованих на підвищення рівня медіаграмотності та інформаційної стійкості різних соціальних груп, зокрема молодіжної аудиторії. Запропоновані підходи можуть бути застосовані під час проєктування освітніх і просвітницьких програм, медіапроєктів і громадських ініціатив, орієнтованих на протидію дезінформації.

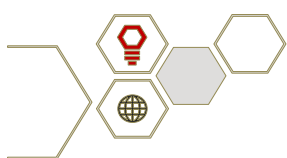
Результати роботи можуть бути використані провідними університетами країни, органами державної влади та структурами стратегічних комунікацій для інтеграції креативних форматів у систему інформаційної безпеки як інструментів превентивного впливу. Вони також становлять інтерес для журналістів, медіаменеджерів і громадських організацій, що працюють у сфері аналітичної журналістики, медіаосвіти та протидії інформаційним загрозам.

Матеріали дослідження можуть слугувати теоретичною та методичною основою для подальших емпіричних робіт, спрямованих на розроблення індикаторів оцінювання ефективності креативних комунікаційних форматів і вивчення їх впливу на когнітивні установки та поведінкові моделі аудиторії.

Список використаних джерел

1. Castells M. *Communication Power*. Oxford: Oxford University Press, 2009. 571 p.
2. Couldry N., Hepp A. *The Mediated Construction of Reality*. Cambridge: Polity Press, 2017. 250 p.
3. McNair B. *Fake News: Falsehood, Fabrication and Fantasy in Journalism*. London: Routledge, 2018. 172 p.
4. Wardle C., Derakhshan H. *Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework*. Strasbourg: Council of Europe, 2017. 108 p.
5. UNESCO. *Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines*. Paris: UNESCO, 2013. 192 p.
6. Buckingham D. *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*. Cambridge: Polity Press, 2003. 219 p.
7. Fuchs C. *Social Media: A Critical Introduction*. London: Sage, 2021. 384 p.
8. Фондація Суспільність. Антитеза: розмови про важливе. URL: <https://souspilnist.org>.
9. Фондація Суспільність. Вечори критичного мислення. URL: <https://souspilnist.org>.
10. Тузов Д. Аналітичні матеріали та ефіри на Radio NV. URL: <https://nv.ua>.
11. Hobbs R. *Digital and Media Literacy*. New York: Aspen Institute, 2010. 64 p.
12. Livingstone S. *Children and the Internet*. Cambridge: Polity Press, 2009. 304 p.
13. NATO StratCom COE. *Analysis of Russia's Information Campaigns*. Riga, 2020. 87 p.
14. Pomerantsev P. *This Is Not Propaganda*. London: Faber & Faber, 2019. 256 p.
15. Entman R. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm // *Journal of Communication*. 1993. Vol. 43(4). P. 51–58.

16. Boyd D. *It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens*. Yale University Press, 2014. 281 p.
17. Guess A., Nyhan B., Reifler J. Exposure to Untrustworthy Websites // *Nature Human Behaviour*. 2020. Vol. 4. P. 472–480.
18. Jenkins H. *Confronting the Challenges of Participatory Culture*. Chicago: MacArthur Foundation, 2009. 145 p.
19. Sunstein C. *#Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media*. Princeton: Princeton University Press, 2017. 310 p.
20. Vosoughi S., Roy D., Aral S. The Spread of True and False News Online // *Science*. 2018. Vol. 359. P. 1146–1151.